זון אויפגאנג — 5:02
זון אונטערגאנג — 7:46

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
הערשיינט
יעדן טאָג

דער אידישער וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער:
אמוויסטן קלאר און מילד

Vol. 20, No. 88. Winnipeg, Friday May 2, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. הערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג פרייטאג ד׳ אייר, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
MAY 7 1930
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

דאנינגס בודזשעט מאכט גרויסע ענדערונגען אין טאריפן

שלאָגט פאָר ערשטן בודזשעט

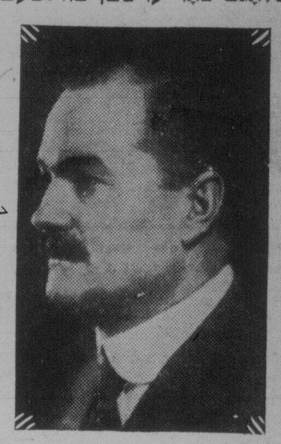

פינאנץ מיניסטער טשארלס א. דאנינג

געצילט צופארקלענערן אמעריקאנער און פארגרעסערן בריטישן האנדל

פארקויף שטייער געשניטן פון 2 אויף 1 פראָצ., פארצוג שטייער אויף טיי אפגעשאפן. — בודזשעט ציינט סורפלוס פון 44 מיליאן דאלאר. — טאריפן אויף איבער 500 ארטיקלען רעווידירט.

אטאוואַ, מאי 2.— ענדערונגען אין׳ם טאריף פון 589 ארטיקלען זיינען אנגענומען אין דער ערשטער בודזשעט רעדע פון׳ם פינאנץ־מיניסטער, הא׳ן. טשארלס א. דאנינג. די מייסטע ענדערונגען זיינען געצילט צו פארקלענערן דעם אמעריקאנער און צו פארגרעסערן דעם בריטישן האנדל.

אויף א צאָל ארטיקלען איז איינגעפירט געווארן א "קאנטווייליינג" טאריף, — דאס הייסט, א טאריף עגלאך צו דעם וואס די באטרעפנדיקע מלוכה האט קענען די זעלבע קאנאדער פראדוקטן. דאס שליסט איין קארטאפל, בהמות, פלייש, פוטער, אייער, תבואה, און א. וו., קענן וועלכע די שטאטן האבן איינגעפירט הויכע טאריפן. די דאזיקע פראדוקטן וואס קומען אריין קיין קאנאדע פון די שטאטן אויף 15 מיליאן דאלאר א יאר, וועלן אונטער דעם "קאנטרווייליינג" טאריף פאקטיש מער ניט קאנען אימפארטירט ווערן קיין קאנאדע פון די שטאטן.

דער אמעריקאנער האנדל וועט ווארשיינלאך באזונדערס ליידן פון א גרויסער העכערונג פון טאריפן אויף שטאל פראדוקטן, מיט א פארגרעסערונג פון בריטישן פארצוג אויף די זעלבע פראדוקטן.

דער טאריף פון 7 סענט א פינט טיי איז אראפגענומען געווארן אין׳ם פארצוג טאריף. דאס וועט פירן צו דעם, אז די 40 מיליאן פונט טיי א יאר וואס קאנאדע פארברייכט זאָל אנקומען דורך בריטישע קאנאלן.

די אנדערע וויכטיקסטע פונקטן פון׳ם בודזשעט זיינען:

פארקויף שטייער (סיילס טעקס) געשניטן פון 2 פראָצ. אויף 1 פראָצ.

אויסנאמען נעמאכט אין הכנסה שטייער פאר די וואס שטיצן א ברודער, א שוועסטער אדער א זיידן און באבען.—צו 500 דאָלאר פאר יעדן. א שטייער־צאָלער קאן אויך מאָנען אויסנאם פאר ביישטייערונגען וואס ער מאכט פאר קירכן, שולן, אוניווערסיטעטן און שפיטאלן.

די גאנצע הכנסה פאר׳ן גאנצן פינאנציעלן יאר פון 1929—1930 איז געווען 440 מיל. דאָ. (אין קייזאלאדיקע ציפערן).

די אויסגאבן זיינען געווען קלענער פון דער הכנסה אויף 44 מיליאן דאלאר.

ניט צייטיקע חובות פון דער מלוכה זיינען 2 ביליאן מיט 250 מיליאן דאלאר.

פאר די לעצטע פינף יאר זיינען די מלוכה חובות פארקלענערט געווארן אויף 258 מיליאן דאָלאר.

די קאנאדער עקספארטן פאר׳ן יאר זיינען געווען איין ביליאן מיט 144 מיליאן דאָלאר. און די אימפארטן — 1 ביליאן מיט 248 מיליאן דאָלאר. — א ניט־גינסטיקער באלאנס פון איבער 100 מיליאן דאָלאר.

דער הויפט קוואל פון דער רעגירונגס הכנסה איז דער טאריף — ארום 180 מיליאן דאָלאר. די נדעמטע הוצאה איז צינזן אויף מלוכה חובות, — 108 מיליאן דאָלאר. מלחמה פענסיעס און פארזארגונג פון וועטעראנען קאסט דער רעגירונג אי־בער 50 מיליאן דאָלאר. א יאר, און די׳סוועל סערוויס "איבער 12 מיליאן דאָלאר.

אידן איינגעלאדן קיין טורקעסטאן

ערשטער מאי דורכגעגאנגען רואיק אין וואַרשע

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

וואַרשע, מאי 2 (איטא).— די ערשטע מאי דעמאנסטראציעס זיינען דאָ דורכגעגאנגען רואיק. דער כונד, די רעכטע און לינקע פּוּעלי־ציון האבן דורכגעפירט באַ־שיידענע דעמאנסטראציעס, מאַרשירנדיק איבער די אידישע גאסן.

עפענונג פון נייער אייזנבאן וועט מאכן מעגלאך פאר אידן איינצוואַנדערן זיך דאָרטן. — טורקעסטאן איז דריי מאָל גרעסער אין שטח ווי גאנץ פראנקרייך, מיט באפעלקערונג פון זיבן מיליאָן.

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

אלמא־אטא, טורקעסטאן, מאי 2 (איטא) — רוסישע אידן פון ווייס־רוסלאנד און פון אוקראינע וועלן איצט, מיט דער עפענונג פון דער גרויסער טורקעסטאניש־סיבי־רישער אייזנבאן, קאנען באזעצן זיך אין טורקעסטאן.

טורקעסטאן איז דער איינציקער געגנט אין סאוו. רוסלאנד, וואס וואקסט באווי. מיט דער עפענונג פון דער אייזנבאן וועט מאכן מעגלאך פאר אידן זיך דאָרטן באַזעצן, מיט דער אינדערגעזעלשאפט אינדוסטריע. אויסער דעם וואס טויזנטער וועלן קאנען קרינען באשעפטיקונג אין דער ליינג פון דער אייזנבאן.

אין אן אינטערוויו מיט דער "איטא", האט איסאיעוו, פּרעמיער פון טורקעסטאן, געבטן דערקלערט, אז ער האט אנגעבאטן דעם "קאמזעט" צו אָרגאניזירן א אידישע איבערוואנדערונג פון אנדערע טעריטאָרי־עס קיין טורקעסטאן. איסאיעוו האט דער־ביי באמערקט, אז טורקעסטאן איז אין שטח 3 מאָל גרעסער ווי גאנץ פראנקרייך, און האט א באפעלקערונג פון בלויז זיבן מיליאן נפשות. ער האט אויך צוגעגעבן, אז אין טורקעסטאן וויים מען ניט פון קיין אנטיסעמיטיזם.

דער קאָרעספּאנדענט פון "איטא" פאַ־רענדיק אויף דעם ספּעציעלן אינספּעקציע צוג פון דער רעגירונג, האט באגעגנט אויף קליינע מדבר סטאנציעס איינציקע אידן פון ווייס־רוסישע שטעטלאך, וועלכע האבן פארזיכערט דעם קאָרעספּאנדענט, אז זיי פילן זיך דאָ א סך גליקלאכער ווי דריי יאר צוריק אין שטעטל. זיי האבן גו־טע באשעפטיקונג, האבן זיי דערציילט, ווי באַרבערס, שניידער, שוסטערס, און ביי אנדערע מלאכה׳ס. אייניקע פון זיי פאר־נעמען שטעלעס ביי דער אייזנבאן.

מעיאר וועב פאנגט אן א נייעם קאמף קעגן קאמוניסטן; וויל זיי אויסשליסן פון שטאטישע עמטער

לייט־קאָל. ראלף ה. וועב, מעיאר פון ווינניפּעג, האט נעכטן אנאנסירט אז ביי דער קומענדיקער זיצונג פון דעם שטאט־ראט וועט ער מאכן אן אמענדמענט צו דעם שטאטס־בייליאָ, אז קיין קאמו־ניסטישער פארטלעטער זאָל ניט צוגע־לאזט ווערן צו קיין אמט אין סיטי קאונ־סיל. דאס איז אן ענטפער פון דעם מע־יאר אויף דעם וואס איז פארגעקומען לעצ־טען מאנטאג אוונט מיט דעם קאמוניס־טישן אלדערמאן קאליסניק.

דער מעיאר וועט אויף פארשלאגן א רעזאָלוציע צו בעטן דעם שטאט־ראט צו אמענדירן די בייליאָ וואס זאָל צווינגען יעדן דורכגעפירטן פארזאר אין שטאט צו טראגן דעם בריטישן פלאג, און אונטער־שייד צו אנדערע פלאגן וועלן געטראגן ווערן אדער ניט. יעדע פערזאן וואס וועט נאָר באלייזיקן דעם יוניאן דזשעק וועט זיין אונטערוואָרפן צו א שווערער שטראף.

"די צייט איז געקומען אפצושטעלן אט די דאזיקע קאמוניסטישע געשעפטן אין ווינניפּעג און ערגעץ אנדערשוואו אין קאַ־נאדע," — האט געזאגט דער מעיאר.—

צוויי טויזנט אין קאמו־ניסטישער מאי דעמאָנ־סטראציע

ארום צוויי טויזנט מענשן האבן זיך דאָ געבטן באמייליקט אין דער קאמוניס־טישער ערשטער־מאי דעמאנסטראציע, וועלכע איז פאקטיש דורכגעגאנגען אן איר־ציידענטן. די פּאָליציי האט בלויז פארבאטן פיר אויפשריפטן: "נידער מיט אימפּע־ראליסטישע מלחמות," נידער מיט די מלי־חמה העצער", "אָרגאניזירט די ניט אָרגאַ־ניזירטע אין קעמפערישע יוניאנס", און "מיר וועלן פארטיידיקן דעם סאוועטן פארבאנד מיט אונזערע לעבנס."

אנדערע אויפשריפטן, כאטש מיט אן ענלאכן כאראקטער, זיינען אבער פארבלי־בען. די מייסטע פּלאקאטן האבן געהאט א שייכות צו דער ארבעטסלאזיקייט.

די רעדנער זיינען געווען אלה. קאליס־ניק, דזש. פענער און לעסלי מאָרים.

מאָרים סעמועל עפנט ציון קאמפּיין אין רעדזשיינע קומענדיקן מיטוואָך

רעדזשיינע, סאסק., — דער 1930 קאמפּיין פאר דעם פאראייניקטן פאלעס־טינער אפיל וועט דאָ געעפנט ווערן מיט־וואָך, מאי 7טן, מיט א באנקעט אין תל־מוד תורה זאל. מאָרים סעמועל, באוואוס־טער ענגלישראדישער שריפטשטעלער, וועט עפענען דעם קאמפּיין.

אלע מיטגלידער פון די ציוניסטישע אָרגאנזיאציעס, הדסה׳ס און "יאנג דזשור דיעמס" וועלן זיך באטייליקן אין דער אר־בעט פון דער רעדזשיינער קוואטאָ.

מאָרים סעמועל, וועלכער האט געמאכט א שטארקן רושם אויף דער וועסט מיט זיין באזוך לעצטן יאר, וועט באזוכן אויך די אנדערע אידישע קהלות אין מערב קאַ־נאדע.

אויסרייד־יקונג פון נאצ. פאנד פושקעס זונטאג

די נאצ.־פאנד־פושקעס אין ווינניפּעג און מערב קאנאדע וועלן אויסגעלייזיקט ווערן דעם זונטאג, מאי 4טן.

די נאצ.־פאנד ארבעט אין ווינניפּעג אין גרינדלאך רעגולאנזירט געווארן, אויף "אין די דאזיקע ארבעט פאנגט זיך איצט אן".

דער מעיאר האט ווייטער דערקלערט, אז ביי קאליסניק וועט זיך עפנטלאך ניט אנטשולדיקן פאר דעם וואס ער האט געזאגט וועגן אלד. דזשיימס סימפּקין, וועט ער ניט קאנען באזוכן די ציצונגען פון שטאט ראט אין ער וועט זיך ניט קאנען באטייליקן אין די פארהאנדלונגען פון די שטאטיקע ענינים.

אויסראמונג וואָך אין ווינניפּעג פאנגט זיך אָן קומענדיקן מאָנטאג

"באָרד אָף טרייד" טיילט אויס טויזנט דאָלאר אין פריזן פאר די בעסט באפארבטע הייזער און פאר אמבעסטן באפוצטע הייזער אין הויפן

ווינניפּעגער בירגער וועלן זיך דארפן נעמען פאר׳ן "ביעור חמץ", פאר אויסראַ־מען און אויסרייניקן די הויפן פון ווינ־טערליכן שמוץ און אפפאל. דעם קומענ־דיקן מאָנטאג, מאי 6טן, די מיסט דארף צוגעגעבשארט ווערן, אין דאָס וואָס לאזט זיך ניט ברענען. דארף צוגעגעבליבן וועד־רען אין הויפנס אין הינטערשטן טייל פון הויף, גרייט פאר שטאטיקע פורן צום ארויספירן.

צו דערמוטיקן די ארבעט פאר אויסרייד־ניקן און באפוצן ווינניפּעג, טיילט דער "באָרד אָף טרייד" דאָס יאר אויס טויזנט דאָלאר אין פריזן, אין די פאלגנדיקע קאַ־טעגאריעס:

פאר אמבעסטן אויסגעפארבטע הייז־ער: 1טער פריז, $150; 2טער פריז $100 3טער פריז, $75; 3 פריזן. צו $25 און 5 פריזן צו $25.

פאר אלגעמיינעם דרויסנדיקן אויסזע־ען: 1טער פריז, $100; 2טער פריז, $75, 3טער פריז, $50; 3 פריזן צו $25 און 20 פריזן צו $10.

מער איינצלהייטן און קופּאנען צום אויסשניידן, — אויף אן אנ״ער פלאץ אין דער צייטונג.

אלע מיטלען ווערן אנגענומען צו באַ־וועגן די בירגער צו טאָן די אויסראמונג ארבעט. פריזווילין, נאטירלאך, וועלן שפּעטער אנגענומען ווערן געזעצלאכע מיטלען קענען די, וואס וועלן ניט אויסראַ־מען די שמוץ.

מייסטע אידישע סטו־דענטן פון אונגארן לערנען אין אויסלאנד

בודאפּעסט, מאי 2 (איטא).— די מייס־טע אידישע יונגעלייט אין אונגארן, וואס זוכן א הויכע בילדונג, מוזן צוליב דעם נומערוס קלאוזס לערנען אין אויסלענדי־שע אוניווערסיטעטן. די סטאטיסטיק פאר 1929 ציינט, אז 276 אידישע סטודענטן פון אונגארן האבן גערעלנט אין עסטרייך, 190 אין טשעכאסלאוואקיע, 348 אין איי־טאליע, 105 אין דייטשלאנד, 88 אין פראנקרייך און 63 אין שווייצאריע.

—(::)—

משה בוקאווסקי געשטארבן אין עלטער פון 54 יאר

משה ביקאווסקי, פריער פון טעפאדאר, און לעצטנס א תושב פון ווינניפּעג, אין 239 פאלסאן עוועניו, איז היינט געשטאר־בען אין עלטער פון 54 יאר.

דער פארשטארבענער לאזט איבער צוויי זין און א טאכטער.

אנב - אורחא

פון מארק

ארבעטער פון אלע לענדער "שטעכט זיך א מעסער אי׳נ־גער אין צווייטנס זייט!"

ווען די שורות ווערן געשריבן, ווייס איך נאָך ניט וואס פאר א פריין די אר־בעטער פון גאר דער וועלט צאלן פאר פייערן דעם ארבעטער יום־טוב פון ערש־טען מאי.

און ווען איך רייד וועגן פריין, מיין איך ניט די טויזנטער ארבעטער וואס וועלן אין פארשיידענע טיילן פון דער וועלט צאלן פאר דער פייערונג מיט זייער בלוט אדער פריהייט צו די קאפּיטאליס־טישע געגירונגען. ווי טייער עס איז ניט דאס בלוט וואס וועט אויף אזא אופן דא און דארטן פארגאסן, גייט עס אבער ניט פארלאָרן. עס איז, אויב מען זאל עס איבערזעצן אויף דער געשעפט שפּראך, אן "אינווסטמענט". אויף דעם באדן באַ־וואשן פונ׳ם בלוט פון אט די קרבנות וואקסט און אנטוויקלט זיך דער גרויסער אידעאל פון דעם מענשנס דערלייזונג.

אט די קרבנות ווערן דערפאר גע־בראכט מיט שמחה, די וואס ברייגנען זיי זיינען באלוינט מיט׳ן באוואוסטזיין, אז זיי קויפן דערמיט די הערלייזונג פון דער מענשהייט.

וואס איך מיין אבער מיט "פריין", איז די מעסערס וואס ארבעטער, וועלכע קעמ־פען פאקטיש פאר איינעם און דעם זעלבן אידעאל, וועלן דורך דעם דאזיקן טאג שטעכן איינער אין דעם צווייטנס זייטן. איך מיין דעם ברודער־קאמף צווישן די ארבעטער גופא, וואס זוינט אויס דעם לעבנס־זאפט פון זייערע ביינער און לאזט איבער פאר זיי זייער ווייניק כחות פאר׳ן קאמף פאר זייער אלגעמיינעם אידעאל.

* * *

איך וויל האפן, אז דער טאג וועט ניט ברייגנען קיין נייעסן פון בלוטיקע שלאכטן צווישן ארבעטער.

איך האב אבער מורא, אז דאס איז א תפילת־שוא, א פאלשע האפענונג, די דער־פארונג פון די לעצטע יאָרן האט געוויזן, אז דער מאי־טאג וועט מער אויסגענוצט אויף אונטערצופירן חשבונות צווישן אר־בעטער און ארבעטער, ווי אויפ׳ן קאמף פאר א נייעם מעגשלאכן לעבנס־שטיינער.

איך ווייס, אז אט דער ברודער־קאמף ווערט פארדעקט מיט דער פאלשער מאס־קע פון רעוואָלוציאָנערן קאמף. עס דארף הייסן, אז דער אדער יענער טייל פון דער ארבעטערשאפט שטייט "אונז" אין וועג פון צו דערגרייכן "אונזער" ציל, און באלד ווי "מיר" וועלן זיי באזייטיקן, ווערט דער וועג אפן פאר דער אטאקע אויף דעם הויפּט־שונא.

די מעשה איז אבער, וואס דער "הויפּט־שונא" שטייט דערווייל אויף זיינע באַ־עסטיקטע פּאזיציעס און לאכט זיך אויס פון די ארמייען, וואס זוכן צו פארניכטן איינע די צווייטע. ער קאן זיך שלאפן גאנץ רואיק, אזוי לאנג ווי זיינע שונאים טון פאר אים זיין ארבעט פון אויסראַ־טען . . . ער־קאן נאר צוליינן אביסל די האנט פון זיינע פּאליציסטן און אפּלאַ־טען, צו פארנרעסערן דעם חורבן אין דעם שונא׳ס רייען . . .

* * *

אט ביי אונז אין ווינניפּעג:

דער קאמוניסטישער פירער, אלדערמאן קאליסניק, האט אנגעפאנגען זיין מאי־טאג פּראָפּאגאנדע מיט אן אטאקע אויף דעם ארבעטער־אלדערמאן, סימפּקין.

ער האט אים באשולדיקט אין א זאך, אין וועלכער ער האט געוואוסט, אז סימפּ־קין איז ניט שולדיק. ער האט סימפּקינען אנגעקלאגט אין שיקן ארבעטסלאזע צו טאָן קאמאנדשע ארבעט פאר דעם דאָ־לאר א טאג שטיצע וואס זיי קרינן, כאטש ער, קאליסניק, איז אין דעם פונקט אזוי שולדיק, ווי סימפּקין.

אין דער ארבעטסלאזיקייט קאמיסיע האט קאליסניק קיין ווארט פון פראטעסט ניט אויסגעדריקט. ער האט עס קאנטיק געפונען פאר בעסער צו לאָזן צו רו, כדי צו קאנען אויסנוצן עס צו פאר׳מיאוס׳ן די פירער פון ארבעטער פון אן אנדער ריכטונג.

און, כאטש ער וויים אז ער איז שולדיק אין א פעלשונג, זאגט ער זיך קאמע־גאריש אפּ פון צו ציען זיינע ווערטער צוריק. אלע מיטלען זיינען כשר אויף צו באקעמפן — אנדערע ארבעטער . . .

* * *

איך וויל הערמיט ניט זאגן, אז ארבע־טער פון אנדערע ריכטונגען זיינען אינ־נאנצן צדיקים. און נאר די קאמוניסטן זיי־נען רשעים — איך ברייגנ דאָ דעם פאקט בלויז, ווייל ער איז א לעבעדיקער פאר אונזערע אויגן.

דער׳אמת איז, אז דער קאמף פון איין ריכטונג אין דער ארבעטער באוועגונג קענן בער צוזייטער איז די הויפּט טעטי־קייט פון די פארשיידענע ריכטונגען, און אויף דעם ווערט פארשווענדעט כמעט זייער נאנצער ענערגיע.

אנשטאט "פּראָלעטאריער פון אלע לענדער, פּאראייניקט זיך", איז דער לאַ־זונג היינט: "ארבעטער פון אלע לענ־ער, שטעכט זיך א מעסער אין צווי־ר־טענס זייט".

* * *

ווי פילן זיך די געשטאכענע און די שטעכער?

איך קאן זיך ניט פארשטעלן, אז זיי זאלן קאנען פילן עפּעס אויסער ברוטא־לער ליידנשאפט, ביטערקייט און שנאה, — שנאה פון ארבעטער צו ארבעטער...

אויף דעם באדן באשווייגט פון דעם בלוט קאנען וואקסן נאר דערנער פון בי־טערקייט און שנאה, וואס ווערן דארטן פארזייט.

און דורך דערוועקן די ברוטאלסטע אינ־סטינקטן פונ׳ם מענשן, קאן מען די מענש לאכע דערלייזונג בלויז דערווייטערן . . .